

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี	
รับที่.....	๒๒๘ ๓๓ ๑๒ ๓๕
วันที่ 28 ก.พ. 2550	เวลา ๑๕.๑๙

ที่ มท 0308.4/ 2496

กระทรวงมหาดไทย
ถนนอัษฎางค์ กทม.10200

๒๗ กุมภาพันธ์ 2550

เรื่อง ร่างประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง การกำหนดจำนวนคนต่างด้าว ซึ่งจะมีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักร
ประจำปี พ.ศ.2550

เรียน เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

อ้างถึง พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ.2522 มาตรา 40 และมาตรา 41

- สิ่งที่ส่งมาด้วย
1. สำเนาร่างประกาศกระทรวงมหาดไทย จำนวน 100 ฉบับ
 2. เหตุผลความจำเป็นในการเสนอประกอบการพิจารณาของคณะรัฐมนตรี จำนวน 100 ฉบับ
 3. รายงานจำนวนผู้ยื่นคำขอเพื่อมีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรประจำปี พ.ศ.2549
จำนวน 100 ฉบับ
 4. สถิติการยื่นคำขอและการอนุญาตให้มีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักร ในรอบ 5 ปี
ระหว่าง ปี พ.ศ.2545 - พ.ศ.2549 จำนวน 100 ฉบับ

ตามที่มาตรา 40 และมาตรา 41 แห่งพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ.2522 กำหนด
ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย โดยอนุมนตรีคณะรัฐมนตรีมีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษากำหนด
จำนวนคนต่างด้าวซึ่งจะมีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรเป็นรายปี นั้น

กระทรวงมหาดไทย ขอเรียนว่า เพื่อดำเนินการให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าว
จึงขอส่งร่างประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง การกำหนดจำนวนคนต่างด้าวซึ่งจะมีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักร
ประจำปี พ.ศ.2550 และเอกสารประกอบ มาเพื่อโปรดพิจารณานำเสนอคณะรัฐมนตรี เพื่อพิจารณาอนุมัติ

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาดำเนินการต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายอารีย์ วงศ์อารยะ)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

กรมการปกครอง

สำนักกิจการความมั่นคงภายใน

ส่วนประสานราชการ โทร/โทรสาร 0-2223-6740

ประกาศกระทรวงมหาดไทย

เรื่อง การกำหนดจำนวนคนต่างด้าวซึ่งจะมีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักร

ประจำปี พ.ศ.๒๕๕๐

เนื่องด้วยเป็นการสมควรให้คนต่างด้าวทั้งที่มีสัญชาติ และไร้สัญชาติ ซึ่งอยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราว ในกรณีต่าง ๆ ได้เข้ามามีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรไทย

ฉะนั้น เพื่อให้การเข้ามามีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรของคนต่างด้าว ประจำปี พ.ศ.๒๕๕๐ เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อประเทศชาติ อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๕๐ แห่งพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ.๒๕๒๒ ประกอบมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่เดือน พ.ศ.๒๕๕๐ จึงกำหนดจำนวนคนต่างด้าวซึ่งจะมีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักร ประจำปี พ.ศ.๒๕๕๐ ไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ หนึ่งร้อยคน สำหรับคนต่างด้าวที่มีสัญชาติของแต่ละประเทศ

บรรดาอาณานิคมของประเทศหนึ่งรวมกันหรือแต่ละอาณาจักรซึ่งมีการปกครองตนเอง ให้ถือเป็นประเทศหนึ่ง

ข้อ ๒ ห้าสิบคน สำหรับคนต่างด้าวไร้สัญชาติ

ประกาศ ณ วันที่

พ.ศ.๒๕๕๐

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

เหตุผลความจำเป็นในการเสนอประกอบการพิจารณาของคณะรัฐมนตรี

เรื่อง การกำหนดจำนวนคนต่างด้าวซึ่งจะมีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักร ประจำปี พ.ศ. 2550

ตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 มาตรา 40 บัญญัติให้รัฐมนตรีโดยอนุมัติของคณะรัฐมนตรีมีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษากำหนดจำนวนคนต่างด้าวซึ่งจะมีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรเป็นรายปี แต่มิให้เกินประเทศละหนึ่งร้อยคนต่อปี และสำหรับคนไร้สัญชาติมิให้เกินห้าสิบคนต่อปี

เนื่องจากในปัจจุบัน รัฐบาลมีนโยบายสนับสนุนให้ชาวต่างชาติเข้ามาลงทุนในประเทศ ส่งเสริมให้สินค้าไทยมีการส่งออกไปยังต่างประเทศ เพื่อเป็นการสร้างงาน สร้างรายได้ และความมั่นคงทางเศรษฐกิจให้กับประเทศไทย ประกอบกับรัฐบาลต้องการให้ชาวต่างชาติที่เป็นคนดี มีความรู้ความสามารถ เข้ามาดำเนินธุรกิจหรืออยู่ในประเทศไทยได้อย่างปลอดภัย สะดวกสบาย และมีความเชื่อมั่น การให้ถิ่นที่อยู่แก่คนต่างด้าวเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลดังกล่าวข้างต้น ดังนั้น การกำหนดจำนวนคนต่างด้าว ประจำปี พ.ศ. 2550 ควรดำเนินการอย่างรวดเร็ว โปร่งใส เพื่อจะได้คัดเลือกคนต่างด้าวที่มีคุณภาพ เข้ามาสร้างประโยชน์สูงสุดต่อประเทศชาติ

สถิติผลการดำเนินการ ในรอบ 3 ปีที่ผ่านมา

พ.ศ.	จำนวนคนต่างด้าวที่ยื่นคำขอ				ผลการพิจารณาของคณะกรรมการพิจารณาคนเข้าเมือง		
	สัญชาติ	คน	ขอถอนเรื่อง (คน)	คงเหลือคำขอ (คน)	ไม่ได้รับอนุญาต (คน)	ได้รับอนุญาต (คน)	อยู่ระหว่างดำเนินการ (คน)
2547	38	455	40	415	38	376	1
2548	39	365	44	321	12	299	10
2549	32	363	5	358	0	0	358

สถิติการยื่นคำขอเพื่อมีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักร ประจำปี พ.ศ. 2549

ลำดับ	สัญชาติ	จำนวนผู้ยื่นคำขอรวม		หมายเหตุ
		เรื่อง	คน	
1	จีน	67	85	
2	อินเดีย	48	67	
3	ญี่ปุ่น	37	42	
4	บริติช	30	30	
5	อเมริกัน	15	17	
6	เยอรมัน	12	13	
7	มาเลเซีย	11	13	
8	เกาหลีใต้	7	10	
9	ปากีสถาน	9	9	
10	ออสเตรเลีย	9	9	
11	สวีเดน	8	8	
12	พม่า	6	7	
13	ลิวอิส	6	6	
14	ฝรั่งเศส	5	6	
15	สิงคโปร์	5	5	
16	บังกลาเทศ	4	5	
17	แคนาดา	4	4	
18	นิวซีแลนด์	3	3	
19	อิตาลี	3	3	
20	อิหร่าน	3	3	
21	ดัตช์	2	2	
22	นอร์เวย์	2	2	
23	เลบานอน	2	2	
24	เวียดนาม	2	2	

สถิติการยื่นคำขอเพื่อมีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักร ประจำปี พ.ศ. 2549

ลำดับ	สัญชาติ	จำนวนผู้ยื่นคำขอรวม		หมายเหตุ
		เรื่อง	คน	
25	ออสเตรเลีย	2	2	
26	อินโดนีเซีย	2	2	
27	จอร์แดน	1	1	
28	เดนมาร์ก	1	1	
29	ตุรกี	1	1	
30	เนปาล	1	1	
31	อิสราเอล	1	1	
32	แอฟริกาใต้	1	1	
รวมทั้งสิ้น		310	363	

หมายเหตุ: คำขอ ประจำปี พ.ศ. 2549 อยู่ระหว่างดำเนินการ จำนวน 363 คน

(ประกาศ มท. เรื่อง การกำหนดจำนวนคนต่างด้าวซึ่งจะมีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักร ประจำปี พ.ศ. 2549

ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับประกาศและงานทั่วไป เล่ม 123 ตอนที่ 75 ง ลงวันที่ 5 กรกฎาคม 2549)

สถิติการยื่นคำขอและการอนุญาตให้คนต่างด้าวเข้ามามีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักร (ในรอบ 5 ปี ตั้งแต่ ปี พ.ศ.2545 - 2549)

ลำดับ	สัญชาติ	พ.ศ. 2545			พ.ศ. 2546		พ.ศ. 2547			พ.ศ. 2548			พ.ศ. 2549	
		ผู้ยื่นคำขอรวม (คน)	อนุญาตตามมาตรา 41 (คน)	อนุญาตตามมาตรา 43 (คน)	ผู้ยื่นคำขอรวม (คน)	อนุญาตตามมาตรา 41 (คน)	ผู้ยื่นคำขอรวม (คน)	อนุญาตตามมาตรา 41 (คน)	อยู่ระหว่างดำเนินการ (คน)	ผู้ยื่นคำขอรวม (คน)	อนุญาตและอยู่ระหว่างนำเรื่องรวม.มท.เห็นชอบ (คน)	อยู่ระหว่างดำเนินการ (คน)	ผู้ยื่นคำขอรวม (คน)	อยู่ระหว่างดำเนินการ (คน)
1	จีน	251	100	2	124	97	115	100	0	95	75	1	85	85
2	อินเดีย	195	100	0	130	100	101	63	1	48	38	4	67	67
3	กัมพูชา	1	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0
4	กินี	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
5	กานา	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6	เกาหลีใต้	13	7	0	3	3	3	2	0	7	6	0	10	10
7	แคนาดา	4	3	0	4	3	9	8	0	5	3	0	4	4
8	โคลัมเบีย	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0
9	จอร์แดน	1	0	0	2	2	0	0	0	0	0	0	1	1
10	จิมบับเว	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0
11	ซีเรีย	1	0	0	2	2	0	0	0	1	1	0	0	0
12	ญี่ปุ่น	50	44	0	23	22	29	28	0	29	27	0	42	42
13	ดัตช์	6	6	0	3	3	7	7	0	2	1	0	2	2
14	เดนมาร์ก	3	3	0	5	5	4	4	0	2	2	0	1	1
15	ตุรกี	0	0	0	1	1	0	0	0	1	0	0	1	1
16	นอร์เวย์	0	0	0	2	1	5	4	0	1	1	0	2	2
17	นิวซีแลนด์	2	1	0	2	2	2	2	0	0	0	0	3	3
18	เนปาล	3	0	0	1	1	3	3	0	1	1	0	1	1
19	ไนจีเรีย	2	1	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0
20	บังกลาเทศ	10	4	0	5	5	7	6	0	4	4	0	5	5
21	บราซิล	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
22	บริติช	42	35	0	37	30	39	33	0	36	25	2	30	30
23	เบลเยียม	2	0	0	1	0	2	1	0	2	1	0	0	0
24	เบลารุส	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0

สถิติการยื่นคำขอและการอนุญาตให้คนต่างด้าวเข้ามามีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักร (ในรอบ 5 ปี ตั้งแต่ ปี พ.ศ.2545 - 2549)

ลำดับ	สัญชาติ	พ.ศ. 2545			พ.ศ. 2546		พ.ศ. 2547			พ.ศ. 2548			พ.ศ. 2549	
		ผู้ยื่นคำขอรวม (คน)	อนุญาตตามมาตรา 41 (คน)	อนุญาตตามมาตรา 43 (คน)	ผู้ยื่นคำขอรวม (คน)	อนุญาตตามมาตรา 41 (คน)	ผู้ยื่นคำขอรวม (คน)	อนุญาตตามมาตรา 41 (คน)	อยู่ระหว่างดำเนินการ (คน)	ผู้ยื่นคำขอรวม (คน)	อนุญาตและอยู่ระหว่างนำเรื่อง (คน)	อยู่ระหว่างดำเนินการ (คน)	ผู้ยื่นคำขอรวม (คน)	อยู่ระหว่างดำเนินการ (คน)
25	ปากีสถาน	18	7	0	11	7	9	8	0	5	5	0	9	9
26	โปแลนด์	0	0	0	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0
27	ฝรั่งเศส	6	5	0	6	6	11	10	0	8	7	0	6	6
28	พม่า	15	11	0	21	16	6	4	0	7	7	0	7	7
29	ฟินแลนด์	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0	0
30	ฟิลิปปิน	1	1	0	4	4	1	1	0	2	2	0	0	0
31	มอริเชียส	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0
32	มาลี	2	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0
33	มาเลเซีย	10	8	0	13	10	8	6	0	8	6	1	13	13
34	โมร็อกโก	0	0	0	1	1	1	0	0	1	1	0	0	0
35	เยเมน	1	0	0	1	0	1	1	0	0	0	0	0	0
36	เยอรมัน	15	10	0	11	10	18	17	0	19	16	0	13	13
37	รัสเซีย	0	0	0	0	0	2	2	0	0	0	0	0	0
38	ลิเบีย	2	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
39	เลบานอน	0	0	0	0	0	1	0	0	2	2	0	2	2
40	เวียดนาม	1	0	0	0	0	0	0	0	2	2	0	2	2
41	ศรีลังกา	2	2	0	0	0	3	3	0	2	2	0	0	0
42	สวีต	14	8	0	2	2	20	19	0	5	4	0	6	6
43	สวีเดน	5	5	0	5	4	1	1	0	7	7	0	8	8
44	สโลวีเนีย	2	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
45	สิงคโปร์	11	8	0	17	10	13	13	0	10	7	0	5	5
46	อเมริกัน	25	18	0	33	26	15	12	0	28	25	0	17	17
47	ออสเตรเลีย	13	12	0	12	11	10	9	0	13	13	0	9	9
48	ออสเตรีย	2	2	0	3	3	1	1	0	1	1	0	2	2

สถิติการยื่นคำขอและการอนุญาตให้คนต่างด้าวเข้ามามีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักร (ในรอบ 5 ปี ตั้งแต่ ปี พ.ศ.2545 - 2549)

ลำดับ	สัญชาติ	พ.ศ. 2545			พ.ศ. 2546		พ.ศ. 2547			พ.ศ. 2548			พ.ศ. 2549	
		ผู้ยื่นคำขอรวม (คน)	อนุญาตตามมาตรา 41 (คน)	อนุญาตตามมาตรา 43 (คน)	ผู้ยื่นคำขอรวม (คน)	อนุญาตตามมาตรา 41 (คน)	ผู้ยื่นคำขอรวม (คน)	อนุญาตตามมาตรา 41 (คน)	อยู่ระหว่างดำเนินการ (คน)	ผู้ยื่นคำขอรวม (คน)	อยู่ระหว่างนำเรียนรวมความเห็นชอบ (คน)	อยู่ระหว่างดำเนินการ (คน)	ผู้ยื่นคำขอรวม (คน)	อยู่ระหว่างดำเนินการ (คน)
49	ชิลดาดี	1	0	0	3	3	1	1	0	2	1	1	3	3
50	อินโดนีเซีย	5	4	0	4	4	1	1	0	2	2	0	2	2
51	อิรัก	0	0	0	2	2	0	0	0	0	0	0	0	0
52	อิสราเอล	0	0	0	3	1	0	0	0	0	0	0	1	1
53	อิหร่าน	1	0	0	2	1	1	1	0	1	1	0	3	3
54	แอฟริกาใต้	0	0	0	2	2	0	0	0	0	0	0	1	1
55	แอลจีเรีย	0	0	0	0	0	1	1	0	1	0	0	0	0
56	ไอร์แลนด์	2	1	0	1	1	1	1	0	1	1	0	0	0
57	อุซเบก	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0
58	อังกฤษ	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
รวมทั้งสิ้น (คน)		744	409	2	506	404	455	376	1	365	299	10	363	363
อนุญาตรวม (คน)			411			404		376			299			

หมายเหตุ

1. คำขอ ประจำปี พ.ศ. 2547 อยู่ระหว่างดำเนินการตรวจสอบเอกสารกับสถานทูตอินเดีย จำนวน 1 คน
2. คำขอ ประจำปี พ.ศ. 2548
 - 1) คณะกรรมการพิจารณาคนเข้าเมืองมีมติอนุญาต และอยู่ระหว่างนำเสนอรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยพิจารณาให้ความเห็นชอบ จำนวน 299 คน
 - 2) อยู่ระหว่างดำเนินการตรวจสอบเอกสารและตรวจสอบผลคดี จำนวน 10 คน
3. คำขอ ประจำปี พ.ศ. 2549 อยู่ระหว่างดำเนินการ จำนวน 363 คน
(ประกาศ มท. เรื่อง การกำหนดจำนวนคนต่างด้าวซึ่งจะมีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักร ประจำปี พ.ศ. 2549 ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับประกาศและงานทั่วไป เล่ม 123 ตอนที่ 75 ง ลงวันที่ 5 กรกฎาคม 2549)

พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง

พ.ศ. 2522

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

ให้ไว้ ณ วันที่ 24 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2522

เป็นปีที่ 34 ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้ โดยคำแนะนำและยินยอมของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ทำหน้าที่รัฐสภา ดังต่อไปนี้

มาตรา 1 พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522

มาตรา 2⁽¹⁾ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดเก้าสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

มาตรา 3 ให้ยกเลิก

(1) พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2493

(2) พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2497

บรรดาบทกฎหมาย กฎ และข้อบังคับอื่นในส่วนที่มีบัญญัติไว้แล้วในพระราชบัญญัตินี้หรือซึ่งขัดหรือแย้งกับบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้แทน

หมวด 5

การเข้ามามีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักร

มาตรา 40 ภายใต้บังคับมาตรา 42 มาตรา 43 และมาตรา 51 ให้รัฐมนตรีโดยอนุมัติคณะรัฐมนตรี มีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษา กำหนดจำนวนคนต่างด้าวซึ่งจะมีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรเป็นรายปี แต่มิให้เกินประเทศละหนึ่งร้อยคนต่อปี และสำหรับคนไร้สัญชาติมิให้เกิน ห้าสิบคนต่อปี

เพื่อประโยชน์แห่งการกำหนดจำนวนคนต่างด้าว บรรดาอาณานิคมของประเทศหนึ่งรวมกันหรือแต่ละ อาณาจักรซึ่งมีการปกครองของตนเองให้ถือเป็นประเทศหนึ่ง

มาตรา 41 คนต่างด้าวจะเข้ามามีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรมิได้เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจาก คณะกรรมการและด้วยความเห็นชอบของรัฐมนตรี ทั้งนี้ ภายในจำนวนที่รัฐมนตรีประกาศตามมาตรา 40 และ ได้รับใบสำคัญถิ่นที่อยู่ตามมาตรา 47 แล้ว

เพื่อให้การเข้ามามีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรของคนต่างด้าวเป็นไปเพื่อประโยชน์ของประเทศให้มากที่สุด ให้คณะกรรมการกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับคุณสมบัติของคนต่างด้าวซึ่งขอเข้ามามีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรโดย คำนึงถึงรายได้ สินทรัพย์ ความรู้ ความสามารถในด้านวิชาชีพ และฐานะในครอบครัวของคนต่างด้าวดังกล่าวกับ บุคคลซึ่งมีสัญชาติไทย เจื่อนใจเกี่ยวกับความมั่นคงของชาติ หรือเจื่อนใจอื่นตามความเหมาะสม เพื่อใช้เป็น หลักเกณฑ์และเจื่อนใจในการพิจารณาอนุญาตให้คนต่างด้าวเข้ามามีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักร

การขออนุญาต คนต่างด้าวจะขอก่อนเดินทางเข้ามาในราชอาณาจักรหรือขอภายหลังได้รับอนุญาตให้อยู่ใน ราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวแล้วก็ได้

เพื่อประโยชน์แห่งพระราชบัญญัตินี้ คณะกรรมการมีอำนาจที่จะกำหนดหลักเกณฑ์ให้คนต่างด้าวซึ่งเข้ามา ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวกรณีใดกรณีหนึ่ง ตามมาตรา 34 อาจยื่นคำขอเพื่อมีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรได้

คนต่างด้าวซึ่งได้รับอนุญาตให้มีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรก่อนเดินทางเข้ามาในราชอาณาจักร จะมีถิ่นที่อยู่ใน ราชอาณาจักร ต่อเมื่อเดินทางเข้ามาในราชอาณาจักรและได้ยื่นรายการและผ่านการตรวจอนุญาตของ พนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 18 วรรคสอง และไม่เป็นผู้ต้องห้ามตามมาตรา 12 และมาตรา 44 และได้รับ ใบสำคัญถิ่นที่อยู่ตามมาตรา 47 แล้ว ในระหว่างขอรับใบสำคัญถิ่นที่อยู่ให้คนต่างด้าวผู้นั้นอยู่ในราชอาณาจักร ไปพลางก่อนได้

มาตรา 42 บุคคลดังต่อไปนี้ไม่อยู่ภายใต้บังคับของประกาศกำหนดจำนวนคนต่างด้าว ซึ่งรัฐมนตรี ประกาศตามมาตรา 40

(1) คนต่างด้าวซึ่งเคยเข้ามามีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรแล้ว และได้กลับเข้ามาในราชอาณาจักรตาม มาตรา 48 หรือมาตรา 51

(2) หญิงซึ่งมีสัญชาติไทยโดยการเกิดและได้สละสัญชาติไทยในกรณีที่ได้สมรสกับคนต่างด้าว

(3) บุตรซึ่งยังไม่บรรลุนิติภาวะของหญิงซึ่งมีสัญชาติไทยโดยการเกิดไม่ว่าหญิงนั้นจะสละสัญชาติไทย ในกรณีที่ได้สมรสกับคนต่างด้าวหรือไม่ก็ตาม

(4) บุตรของบิดามารดาซึ่งเป็นคนต่างด้าวที่เกิดในระหว่างเวลาที่มารดาออกไปนอกราชอาณาจักร โดยมี หลักฐานการแจ้งออกไปนอกราชอาณาจักรเพื่อกลับเข้ามาอีกตามมาตรา 48 เมื่อเดินทางเข้ามาในราชอาณาจักร พร้อมกับบิดาหรือมารดา ซึ่งกลับเข้ามาอีกภายในเวลาที่กำหนดตามหลักฐานการแจ้งออกไปนอกราชอาณาจักร และบุตรนั้นอายุยังไม่เกินหนึ่งปี

มาตรา 43 คนต่างด้าวที่นำเงินตราต่างประเทศเข้ามาลงทุนในราชอาณาจักรเป็นจำนวนไม่น้อยกว่า สิบล้านบาท เมื่อคณะกรรมการพิจารณาแล้วเห็นว่าไม่เป็นการฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ คณะกรรมการโดยความเห็นชอบของรัฐมนตรีจะอนุญาตให้คนต่างด้าวผู้นั้นมีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักร นอกเหนือจากจำนวนคนต่างด้าวที่รัฐมนตรีประกาศตามมาตรา 40 ก็ได้ แต่ในปีหนึ่ง ๆ จะเกินร้อยละห้าของ จำนวนดังกล่าวมิได้

เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบเกี่ยวกับเงินตราต่างประเทศที่นำเข้ามาลงทุน คนต่างด้าวซึ่งได้รับอนุญาต ให้เข้ามามีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรตามวรรคหนึ่งต้องแสดงฐานะการเงินตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด เป็นเวลาไม่น้อยกว่าสองปีแต่ไม่เกินห้าปี ทั้งนี้ ตามที่คณะกรรมการเห็นสมควร

มาตรา 44 ห้ามมิให้คนต่างด้าวผู้ใดเข้ามามีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรถ้าปรากฏว่า

(1) เป็นผู้เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาของศาลไทยหรือคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมาย หรือคำพิพากษา ของศาลต่างประเทศ เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดลหุโทษหรือความผิดอันได้กระทำโดยประมาทหรือความผิด ที่ยกเว้นไว้ในกฎกระทรวง

(2) เป็นผู้ไม่สามารถประกอบการหาเลี้ยงชีพได้ เพราะกายพิการหรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ หรือมีโรค อย่างใดอย่างหนึ่งตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

ความใน (2) มิให้ใช้บังคับแก่คนต่างด้าวผู้เป็นบิดา มารดา สามี ภริยา หรือบุตรของบุคคลซึ่งมีภูมิลำเนา อยู่ในราชอาณาจักร และมีฐานะที่จะเลี้ยงดูซึ่งกันและกันได้

มาตรา 47 คนต่างด้าวซึ่งได้รับอนุญาตให้มีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรจะต้องขอรับใบสำคัญถิ่นที่อยู่ใน จากอธิบดีหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งอธิบดีมอบหมายไว้เป็นหลักฐาน ภายในเวลาสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้ง จากพนักงานเจ้าหน้าที่เป็นลายลักษณ์อักษร

ในกรณีที่คนต่างด้าวอายุต่ำกว่าสิบสองปีได้รับอนุญาตให้มีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักร ผู้ใช้อำนาจปกครอง หรือผู้ปกครองต้องขอรับใบสำคัญถิ่นที่อยู่ในนามของคนต่างด้าวผู้นั้น ในการนี้อธิบดีหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่ง อธิบดีมอบหมายจะออกใบสำคัญถิ่นที่อยู่ในให้ต่างหาก หรือรวมกันกับผู้ใช้อำนาจปกครองหรือผู้ปกครองก็ได้

ถ้าไม่ขอรับใบสำคัญถิ่นที่อยู่ในระยะเวลาตามวรรคหนึ่ง คณะกรรมการอาจสั่งระงับการอนุญาตให้มีถิ่น ที่อยู่ในราชอาณาจักรเสียได้ ในกรณีเช่นนี้การผ่อนผันให้อยู่ในราชอาณาจักรตามมาตรา 41 วรรคห้า หรือมาตรา 45 วรรคสอง เป็นอันสิ้นสุด

ผู้ขอรับใบสำคัญถิ่นที่อยู่ต้องเสียค่าธรรมเนียมตามอัตราและหลักเกณฑ์ที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 48 ใบสำคัญถิ่นที่อยู่ให้ใช้ได้ตลอดไป แต่ถ้าผู้ถือใบสำคัญถิ่นที่อยู่ได้เดินทางออกไปนอก ราชอาณาจักรแล้ว ใบสำคัญถิ่นที่อยู่นั้นเป็นอันใช้ไม่ได้ต่อไป เว้นแต่ก่อนที่จะเดินทางออกไปนอกราชอาณาจักร ผู้ถือใบสำคัญถิ่นที่อยู่ได้นำใบสำคัญถิ่นที่อยู่ไปให้พนักงานเจ้าหน้าที่ทำหลักฐานการแจ้งออกไปนอกราชอาณาจักร เพื่อกลับเข้ามาอีกตามมาตรา 50 ในกรณีเช่นนี้หากคนต่างด้าวผู้นั้นกลับเข้ามาในราชอาณาจักรภายในหนึ่งปี

นับแต่วันที่พนักงานเจ้าหน้าที่ทำหลักฐานให้และไม่ใช่ผู้มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 12 หรือมาตรา 44 ให้ใบสำคัญถิ่นที่อยู่ขึ้นใช้ได้ต่อไป

บทบัญญัติในมาตรา 12 เฉพาะความใน (1) ในส่วนที่เกี่ยวกับการตรวจลงตราหนังสือเดินทางหรือเอกสารใช้แทนหนังสือเดินทาง และความใน (2) (3) และ (4) มิให้นำมาใช้บังคับแก่กรณีตามวรรคหนึ่ง

มาตรา 49 ใบสำคัญถิ่นที่อยู่ที่ใช้ไม่ได้ตามมาตรา 48 ให้ผู้ถือหรือผู้ครอบครองส่งคืนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ใบสำคัญถิ่นที่อยู่ของคนต่างด้าวที่ตาย ให้ผู้ครอบครองส่งคืนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่

มาตรา 50 คนต่างด้าวซึ่งเข้ามามีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรโดยชอบและประสงค์จะเดินทางออกไปนอกราชอาณาจักรและจะกลับเข้ามาอีก ให้ปฏิบัติดังนี้

(1) นำใบสำคัญถิ่นที่อยู่มาให้พนักงานเจ้าหน้าที่สลักหลังทำหลักฐานการแจ้งออกไปนอกราชอาณาจักรเพื่อกลับเข้ามาอีก ตามวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

(2) ในกรณีที่ไม่มีใบสำคัญถิ่นที่อยู่เพราะเป็นคนต่างด้าวซึ่งได้รับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรก่อนมีบทบัญญัติให้คนต่างด้าวขึ้นต้องขอใบสำคัญถิ่นที่อยู่ ให้มาขอรับใบสำคัญถิ่นที่อยู่จากพนักงานเจ้าหน้าที่เสียก่อนแล้วปฏิบัติตาม (1)

(3) ในกรณีที่ใบสำคัญถิ่นที่อยู่ไม่มีที่ว่างที่จะสลักหลังตาม (1) ผู้ถือใบสำคัญถิ่นที่อยู่จะต้องขอเปลี่ยนใบสำคัญถิ่นที่อยู่ตามมาตรา 52 เสียก่อน

หลักฐานการแจ้งออกไปนอกราชอาณาจักรเพื่อกลับเข้ามาอีกให้มีอายุหนึ่งปีนับแต่วันที่พนักงานเจ้าหน้าที่ทำหลักฐานให้และภายในกำหนดหนึ่งปีนั้นผู้ถือใบสำคัญถิ่นที่อยู่จะออกไปนอกราชอาณาจักรและกลับเข้ามาที่ครั้งก็ได้

การขอหลักฐานการแจ้งออกไปนอกราชอาณาจักรเพื่อกลับเข้ามาอีกและการออกใบสำคัญถิ่นที่อยู่ตาม (2) ให้เสียค่าธรรมเนียมตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 51 คนต่างด้าวซึ่งเคยเข้ามามีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรแต่ไม่มีหลักฐานการแจ้งออกไปนอกราชอาณาจักรเพื่อกลับเข้ามาอีก หรือมีหลักฐานการแจ้งออกไปนอกราชอาณาจักรเพื่อกลับเข้ามาอีก แต่มิได้กลับเข้ามาภายในเวลาที่กำหนดตามมาตรา 48 หากประสงค์จะกลับเข้ามามีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรตามเดิม ให้ยื่นคำขอตามวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวงเพื่อพิจารณาอนุญาต เมื่อคณะกรรมการพิจารณาแล้วเห็นว่าคนต่างด้าวผู้นั้นมีเหตุผลและข้อแก้ตัวอันสมควร ทั้งไม่ใช่ผู้มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 12 และมาตรา 44 จะอนุญาตให้คนต่างด้าวผู้นั้นมีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรต่อไปโดยความเห็นชอบของรัฐมนตรีก็ได้แต่ต้องขอรับใบสำคัญถิ่นที่อยู่ใหม่ ในระหว่างการขออนุญาตให้นำมาตรา 45 วรรคสองมาใช้บังคับโดยอนุโลม

บทบัญญัติในมาตรา 12 เฉพาะความใน (1) ในส่วนที่เกี่ยวกับการตรวจลงตราหนังสือเดินทางหรือเอกสารใช้แทนหนังสือเดินทาง และความใน (2) (3) และ (9) มิให้นำมาใช้บังคับแก่กรณีตามวรรคหนึ่ง

ผู้ขอรับใบสำคัญถิ่นที่อยู่ใหม่ตามวรรคหนึ่ง ต้องเสียค่าธรรมเนียมตามอัตราและหลักเกณฑ์ที่กำหนดในกฎกระทรวง

คำว่า "ชาติ" หรือ "ประชาชาติ" นั้น มีความหมายไปในทางชาติพันธุ์มากกว่าที่จะมีความหมายทางการเมืองเหมือนอย่างคำว่า "รัฐ" คือ ประชาชาติหมายถึงกลุ่มชนที่มีสายสัมพันธ์ทางชาติพันธุ์ ศาสนา ภาษา วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม เศรษฐกิจ ภูมิศาสตร์ และประวัติศาสตร์ ซึ่งมีลักษณะที่พลเมืองมีความปรารถนาจะอยู่ร่วมกัน กลุ่มชนเช่นนี้ ไม่จำเป็นต้องตรงกับกลุ่มชนที่รวมกันอยู่เป็นรัฐ เราจะเห็นว่ากลุ่มชนที่เป็นชาติหรือประชาชาติเดียวกันนี้ อาจกระจัดกระจายอยู่ในรัฐต่าง ๆ กัน ทำให้สมาชิกของประชาชาติเดียวกันมีสัญชาติต่างกันได้ สุดแต่ว่าตนมีความสัมพันธ์ในทางการเมืองกับรัฐใด ดังจะเห็นได้ เช่น ประชาชาติไทยมิได้อยู่เฉพาะในอาณาเขตประเทศไทย ซึ่งมีสัญชาติเป็นไทยเท่านั้น ยังมีพวกคนไทยที่มีเผ่าพันธุ์เดียวกันอยู่ในแคว้นชานของพม่า อยู่อีกไม่น้อย ซึ่งคนไทยพวกนั้น ย่อมต้องถือสัญชาติพม่า ความปรารถนาของคนชาติเดียวกันที่จะรวมกันเข้าเป็นรัฐก็ดี หรือที่ถูกกลืนชาติอยู่ในรัฐอื่นแล้วปรารถนาจะแยกตัวออกเป็นรัฐก็ดี เป็นเหตุการณ์ที่สำคัญเห็นได้จากประวัติศาสตร์ เช่น กรณีชาวยิวที่รวบรวมกันเข้าตั้งเป็นรัฐอิสราเอลขึ้น หรือพวกมอญซึ่งมีข่าวว่าจะพยายามแยกตัวเองออกจากสหภาพพม่าเป็นประเทศกอทูเล เป็นต้น

หลักเกณฑ์ในการบัญญัติกฎหมายว่าด้วยสัญชาติ

โดยเหตุที่รัฐเท่านั้นที่มีอำนาจที่จะให้สัญชาติแก่บุคคลใด ไม่ว่าจะเป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลได้ และในการให้สัญชาติแก่บุคคลนั้น รัฐก็จำเป็นต้องมีการบัญญัติกฎหมายว่าด้วยสัญชาติขึ้น วางหลักเกณฑ์ในเรื่องการได้สัญชาติและเสียสัญชาติของบุคคลไว้ อย่างไรก็ตาม แม้ว่าการกฎหมายว่าด้วยสัญชาตินี้จะมีลักษณะเป็นกฎหมายนโยบายทางการเมือง ซึ่งขึ้นอยู่กับความเหมาะสมกับสภาพของบ้านเมืองเป็นยุคเป็นสมัยไปก็ตาม แต่ในการบัญญัติกฎหมายว่าด้วยสัญชาติ รัฐต่าง ๆ ควรคำนึงถึงหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้ คือ

1. บุคคลหนึ่งควรมีสัญชาติหนึ่ง
2. บุคคลหนึ่งไม่ควรจะมีสัญชาติหลายสัญชาติพร้อมกัน
3. รัฐไม่ควรบังคับให้บุคคลมีสัญชาติของตน
4. บุคคลในครอบครัวเดียวกัน คือ สามี ภริยา และบุตร ควรมีสัญชาติเดียวกัน

หลักข้อที่ 1 ที่ว่า บุคคลแต่ละคนควรมีสัญชาติหนึ่งนั้น หมายความว่า รัฐไม่ควรบัญญัติกฎหมายว่าด้วยสัญชาติไปในทางที่ทำให้บุคคลกลายเป็นผู้ไร้สัญชาติ เช่น ในเรื่องหญิงไทยสมรสกับคนต่างด้าว สมมติว่ากฎหมายไทยให้หญิงไทยละสัญชาติไทยโดยการสมรสกับคนต่างด้าวทันที หรือบัญญัติให้หญิงไทยนั้นขาดจากสัญชาติไทยไปโดยอัตโนมัติทันทีที่สมรสกับคนต่างด้าว โดยไม่คำนึงว่ากฎหมายว่าด้วยสัญชาติของคนต่างด้าวนั้นยอมให้หญิงถือสัญชาติตามสามีได้หรือไม่ ถ้ากฎหมายว่าด้วยสัญชาติของสามีไม่ยอมให้หญิงไทยถือสัญชาติตามสามีได้ หญิงนั้นก็จะเป็นผู้ไร้สัญชาติ ด้วยเหตุนี้เอง พระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2508 มาตรา 13 จึงกำหนดให้หญิงไทยที่ทำการสมรสกับคนต่างด้าวละสัญชาติไทยได้เฉพาะเมื่อตามกฎหมายว่าด้วยสัญชาติ

ของสามี่ หญิงอาจถือสัญชาติตามสามี่ได้ อย่างไรก็ดี หลักเกณฑ์ข้อนี้บางทีก็นำมาใช้บังคับไม่ได้เสมอไป ดังจะเห็นได้ตามมาตรา 16, 17, 18 และ 19 ซึ่งบัญญัติหลักเกณฑ์และเงื่อนไขให้มีการถอนสัญชาติไทยได้ในบางกรณี อันอาจทำให้ผู้ถอนสัญชาติไทยเป็นคนไร้สัญชาติได้ ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ของรัฐเจ้าของสัญชาตินั้นเอง

ในทางทฤษฎี ไม่ควรให้มีบุคคลไร้สัญชาติ เพราะในโลกปัจจุบันนี้ ได้มีการแบ่งส่วนต่าง ๆ ของโลก ออกเป็นรัฐใหญ่น้อยต่างกัน แต่ละรัฐมีอำนาจอธิปไตยเหนือดินแดนอันเป็นอาณาเขตของตนและมีอธิปไตยเหนือคนชาติของตน (Personal jurisdiction) ฉะนั้น ทุกคนที่เกิดมาในโลกจึงต้องเป็นพลเมืองของรัฐใดรัฐหนึ่ง บุตรยังต้องมีบิดามารดาคนใด บุคคลก็ต้องมีสัญชาติของรัฐใดรัฐหนึ่งฉนั้น มีหลักอยู่ว่า ถ้าบุคคลใดอยู่ในหลักเกณฑ์ตามกฎหมายว่าจะได้สัญชาติของประเทศหนึ่งแล้ว ประเทศนั้นจะปฏิเสธไม่ให้สัญชาติแก่บุคคลนั้นไม่ได้ ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนของสหประชาชาติ ข้อ 15 ได้บัญญัติว่า “ทุกคนมีสิทธิในการถือสัญชาติหนึ่ง” “บุคคลใด ๆ จะถูกตัดสัญชาติของตนโดยพลการไม่ได้” ดังที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบัน บุคคลไร้สัญชาติ ได้แก่

1. พวกพเนจร ซึ่งเร่ร่อนสัญจรไปจากถิ่นหนึ่งไปยังอีกถิ่นหนึ่ง หรือจากประเทศหนึ่งไปยังอีกประเทศหนึ่ง พวกนี้ได้แก่ พวกยิปซี (Gipsy) หรือพวกโบฮีเมียน (Bohemien) บุคคลพวกนี้ขาดความสัมพันธ์กับประเทศของตนโดยสิ้นเชิง ซึ่งบางทีตนเองก็ไม่รู้ว่าเกิดที่ใด สืบเชื้อสายมาจากผู้ใด และเป็นคนของประเทศใด

2. พวกซึ่งถูกถอนสัญชาติไม่ว่าโดยเจตนา โดยปริยาย หรือโดยการลงโทษ ในกรณีแรก ได้แก่ การที่บุคคลไปอยู่ที่อื่นโดยไม่มีที่ท่าว่าจะกลับประเทศเดิม หรือผู้ที่ไปอยู่ในต่างประเทศนานเกินกว่ากำหนดเวลาหนึ่ง (กฎหมายเยอรมันฉบับลงวันที่ 1 มิถุนายน ค.ศ. 1870 มาตรา 3 กำหนดเวลา 10 ปี) บุคคลเหล่านี้กฎหมายของประเทศของตนถือว่าเป็นผู้ขาดสัญชาติ สำหรับผู้มีสัญชาติไทย พระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2508 ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 17 (1) สำหรับผู้มีสัญชาติไทย เพราะเกิดในราชอาณาจักรไทยโดยบิดาเป็นคนต่างด้าว และมาตรา 19 สำหรับผู้ได้สัญชาติไทยโดยการแปลงชาติ ซึ่งอาจถูกถอนสัญชาติไทยได้ ถ้าผู้นั้นไปอยู่ในต่างประเทศ โดยไม่มีภูมิลำเนาในประเทศไทย เป็นเวลาติดต่อกันเกิน 5 ปี นับแต่วันบรรลุนิติภาวะหรือหลังจากที่ได้แปลงชาติเป็นคนไทยแล้วแต่กรณี ส่วนการถูกถอนสัญชาติอันเป็นการลงโทษนั้น เช่น เมื่อสงครามโลกครั้งแรกเยอรมันได้ถอนสัญชาติบุตรของบุคคลที่ได้โอนชาติเป็นเยอรมันก่อนสงคราม หรือเช่นในประเทศไทยในสมัยสงครามคราวที่แล้วก็ได้ออกกฎหมายถอนสัญชาติไทยของผู้ที่หลบหนีอยู่ในอาณาเขตของประเทศที่ทำสงครามกับประเทศไทย เป็นต้น

3. พวกที่กฎหมายว่าด้วยสัญชาติของประเทศตนถือหลักดินแดนอย่างเดียวในการให้สัญชาติ แต่บุคคลพวกนี้ไปเกิดเสียในอีกประเทศหนึ่งซึ่งถือหลักสายโลหิตแต่อย่างเดียว ดังนี้ บุคคลพวกนั้นก็จะเป็นคนไร้สัญชาติ

หลักข้อที่ 2 ที่ว่า บุคคลคนเดียวไม่ควรมีสัญชาติหลายสัญชาติพร้อมกันนั้น หมายความว่า ในการที่รัฐจะบัญญัติกฎหมายว่าด้วยสัญชาติ รัฐไม่ควรกำหนดวิธีการใดอันจะทำให้บุคคลมีหลายสัญชาติ เพราะจะทำให้ฐานะและความเป็นอยู่ของบุคคลนั้น ไม่แน่นอน แต่โดยเหตุที่รัฐต่าง ๆ ได้บัญญัติกฎหมายว่าด้วยสัญชาติไว้แตกต่างกัน สุดแต่ความเหมาะสมของรัฐหนึ่ง ๆ หลักอันนี้จึงไม่อาจปฏิบัติให้สำเร็จได้ อย่างไรก็ตาม หากไม่เป็นการขัดต่อผลประโยชน์ได้เสียของรัฐอย่างมากมายแล้ว รัฐต่าง ๆ ก็ควรคำนึงและยึดหลักข้อนี้ในการบัญญัติกฎหมายว่าด้วยสัญชาติ ประเทศไทยเราก็ได้คำนึงถึงหลักข้อนี้เหมือนกัน ดังจะเห็นได้จากพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2508 มาตรา 13 ซึ่งบัญญัติให้หญิงไทยซึ่งทำการสมรสกับคนต่างด้าวสัญชาติไทยได้ หากว่าตามกฎหมายว่าด้วยสัญชาติของสามี หญิงอาจถือสัญชาติตามสามีได้ และหญิงนั้นได้แสดงความจำนงต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ขอสัญชาติไทยของตนเพื่อไปถือสัญชาติตามสามี ถ้าหากไม่มีมาตรา 13 ไว้เช่นนี้แล้ว หญิงนั้นจะมีสองสัญชาติในเวลาเดียวกัน คือมีทั้งสัญชาติที่มีอยู่ก่อนการสมรสและสัญชาติใหม่ คือสัญชาติสามี นอกจากนี้มาตรา 22 ยังได้บัญญัติอีกว่าคนไทยซึ่งได้แปลงสัญชาติเป็นคนต่างด้าวหรือสัญชาติไทยย่อมขาดจากสัญชาติไทย ซึ่งเป็นการป้องกันมิให้บุคคลมีสองสัญชาติพร้อมกัน

หลักข้อที่ 3 ที่ว่ารัฐไม่ควรบังคับให้บุคคลมีสัญชาติของตนนั้น เนื่องมาจากหลักที่ถือกันว่ารัฐประกอบด้วยชุมชนซึ่งรวบรวมกันเข้าด้วยความสมัครใจ เมื่อบุคคลใดไม่สมัครใจที่จะมีสัญชาติของรัฐใดต่อไป แม้การมีสัญชาตินั้นจะทำให้เขามีสิทธิต่าง ๆ ก็ตาม รัฐก็ควรปล่อยให้เป็นไปตามความปรารถนาของบุคคลนั้น สำหรับประเทศไทยผลของหลักนี้มีอยู่สองประการ คือ ประเทศไทยย่อมไม่อาจบังคับให้คนต่างด้าวมีสัญชาติไทยประการหนึ่ง และไม่อาจขัดขวางมิให้คนไทยแปลงสัญชาติไปถือสัญชาติต่างประเทศได้อีกประการหนึ่ง (ทั้งนี้ยกเว้นในยามที่ประเทศตกอยู่ในยามสงคราม) อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยต่าง ๆ ไม่ควรยึดถือหลักนี้โดยเคร่งครัดนัก เพราะเป็นหลักเกณฑ์ที่คำนึงถึงเสรีภาพของเอกชนมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม หลักนี้ย่อมจะใช้ได้ในเรื่องการได้มาซึ่งสัญชาติภายหลังการเกิด เช่น การแปลงสัญชาติ แต่การได้สัญชาติโดยกำเนิดจะใช้นหลักนี้ไม่ได้ รัฐทุกรัฐย่อมออกกฎหมายบังคับว่า ภายใต้เงื่อนไขบางประการ บุคคลย่อมได้สัญชาติของตน เช่น บัญญัติว่าบุคคลที่กำเนิดในดินแดนของรัฐย่อมมีสัญชาติของรัฐนั้น เป็นต้น อนึ่ง พระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2508 มาตรา 7 (1) ก็กำหนดว่า บุตรที่เกิดจากบิดาเป็นคนมีสัญชาติไทย เป็นผู้ที่มีสัญชาติไทย เช่นนี้จะเห็นได้ว่ากฎหมายไม่ยอมให้บุตรปฏิเสธว่าเขาได้มีสัญชาติไทย

หลักข้อที่ 4 ที่ว่า บุคคลในครอบครัวเดียวกัน คือ สามี ภริยา และบุตรควรมีสัญชาติเดียวกันนั้น หมายความว่าในการที่รัฐจะบัญญัติกฎหมายว่าด้วยสัญชาตินั้น รัฐควรจะมีวิธีทางให้บุคคลในครอบครัวเดียวกันมีสัญชาติเดียวกัน เพื่อความกลมเกลียวในครอบครัว และเพื่อที่จะได้อยู่ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายอันเดียวกัน ในชั้นเดิม ๆ กฎหมายว่าด้วยสัญชาติของบางประเทศ มักจะบัญญัติเป็นเชิงบังคับให้บุคคลในครอบครัวมีสัญชาติเดียวกันทันที เช่น กฎหมายว่าด้วยสัญชาติของสามีมักจะบังคับว่า ถ้าหญิงต่างสัญชาติมาทำการสมรสกับชายแล้ว จะต้องมิสัญชาติตามสามีโดยอัตโนมัติ แต่ในปัจจุบันนี้กฎหมายว่าด้วยสัญชาติของประเทศต่าง ๆ มักจะ

กำหนดให้หญิงต้องทำพิธีแสดงเจตนาว่าหญิงจะถือสัญชาติของสามี ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ให้หญิงเลือกเอาได้ว่า จะถือสัญชาติของสามีหรือไม่ ฉะนั้น จะเห็นได้ว่า หลักข้อที่ 4 นี้ มิได้มีการถือกันเป็นหลักเคร่งครัดนัก หญิงอาจเลือกถือสัญชาติเดิมของตนที่มีอยู่ก่อนสมรส หรือจะเลือกถือสัญชาติตามสามีดังได้กล่าวมาแล้วก็ได้ นอกจากนี้ ยังเห็นได้จากมาตรา 5 ซึ่งได้กำหนดว่าการได้สัญชาติไทย การเสียสัญชาติไทย หรือการกลับคืนสัญชาติไทยให้มีผลเฉพาะตัวเท่านั้น ไม่ขยายให้รวมไปถึงบุตร ภริยา หรือบริวารด้วย

ประโยชน์ของการพิจารณาหลักเกณฑ์ในการบัญญัติกฎหมายว่าด้วยสัญชาติ

การที่พิจารณาถึงหลักเกณฑ์ในการบัญญัติกฎหมายว่าด้วยสัญชาติดังกล่าวข้างต้นนี้ ย่อมช่วยให้เราสามารถเข้าใจเจตนารมณ์ของกฎหมายว่าด้วยสัญชาติ ทั้งของประเทศไทยและของต่างประเทศได้ดีขึ้น เพราะรู้ว่าการบัญญัติกฎหมายว่าด้วยสัญชาติของแต่ละประเทศนั้น รัฐจะต้องคำนึงถึงหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ดังได้กล่าวมาแล้ว ทั้งนี้ จะเป็นเครื่องช่วยเหลือในการตีความกฎหมายว่าด้วยสัญชาติเป็นอย่างดี อย่างไรก็ตาม หลักเกณฑ์ดังกล่าวข้างต้นเป็นเพียงหลักที่รัฐทั้งหลายควรถือปฏิบัติในการตรากฎหมายว่าด้วยสัญชาติของตนเท่านั้น ซึ่งถ้าทุกรัฐปฏิบัติตามจะแก้ปัญหาเรื่องสัญชาติระหว่างประเทศได้ หรืออาจกล่าวว่า หลักเกณฑ์ดังกล่าวเป็นหลักอุดมคติในการบัญญัติกฎหมายว่าด้วยสัญชาติ แต่หากรัฐใดออกกฎหมายว่าด้วยสัญชาติมาขัดกับหลักเกณฑ์ ก็ไม่ทำให้กฎหมายนั้นเสียไปหรือใช้บังคับไม่ได้แต่อย่างใด

2. บุคคลเป็นผู้รับสัญชาติ

บุคคลชนิดใดบ้าง เป็นผู้ได้รับสัญชาติ

ผู้จะได้รับสัญชาตินั้น โดยปกติได้แก่ บุคคลธรรมดา และนิติบุคคลที่เกิดขึ้นตามกฎหมายของประเทศสำหรับบุคคลนั้น โดยทั่วไปย่อมมีสัญชาตินี้หนึ่ง คนไทยย่อมมีสัญชาติไทย คนจีนย่อมมีสัญชาติจีน สัญชาติไทยก็ดี หรือสัญชาติจีนก็ดี เป็นสิ่งที่ประเทศไทยหรือประเทศจีน ให้แก่พลเมืองของตน เพื่อเป็นเครื่องผูกพันพลเมืองนั้น ๆ ไว้กับประเทศและจากสัญชาติซึ่งเป็นเครื่องหมายแสดงว่า บุคคลนั้นเป็นสมาชิกของประเทศใดนี้เองที่เป็นเครื่องจำแนกสิทธิและหน้าที่ต่าง ๆ ระหว่างคนในสัญชาติกับคนต่างด้าว

สิ่งที่ไม่ใช่บุคคลอาจมีสัญชาติได้

นอกจากบุคคลธรรมดาและนิติบุคคลที่เป็นผู้รับสัญชาติแล้ว ยังอาจมีสิ่งที่ไม่ใช่บุคคลที่อาจมีสัญชาติได้ เช่น เรือ และเครื่องบิน แต่สัญชาติของเรือและเครื่องบินนั้นมีความแตกต่างกับลักษณะของสัญชาติที่ให้แก่บุคคลไปบ้างเล็กน้อย กล่าวคือ การที่เรือและเครื่องบินมีสัญชาตินั้น มีความมุ่งหมายเพื่อแสดงว่า สิ่งของนั้นผูกพันอยู่กับดินแดนของประเทศเจ้าของธงที่เรือหรือเครื่องบินนั้นได้จดทะเบียนไว้ เมื่อเรือหรือเครื่องบินนั้นไปอยู่ ณ ที่ใด ย่อมได้รับความคุ้มครองในฐานะเป็นเรือหรือเครื่องบินที่ได้จดทะเบียนไว้เหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในเรือเมื่ออยู่ในทะเลหลวงหรือน่านฟ้าที่ไม่อยู่ในอาณาเขตของประเทศใด ถือว่าเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในดินแดนของประเทศที่เรือหรือเครื่องบินนั้นชักธง และใช้กฎหมาย